

Ekonomická kriminalita
Hospodářská kriminalita
Finanční kriminalita
Kriminalita bílých límečků

Majetková kriminalita

Další trestné činy s majetkovými dopady

Trestné činy spáchané při podnikání ekonomických subjektů osobami působícími uvnitř těchto subjektů, poškozující práva v hospodářské sféře, zneužívající slabiny hospodářského systému, motivované ziskem nebo touhou po moci, latentní povahy, v masové formě ohrožující fungování právního státu

Úmyslné trestné činy
Abstraktní formulace SP
Jednání je nenásilné povahy
Plánovitost a organizovanost, skupinovitost
až ve formě zločinného spolčení
Internacionálnost
Anonymita, osobní distance mezi
pachatelem a obětí

Hospodářská kriminalita : Hlava VI., část
Hlavy V.

Majetková kriminalita : Hlava V.

Další trestné činy : Hlavy VII., VIII., IX., X.

- Změny v pořadí jednotlivých hlav oproti dřívějšímu TZ – nyní je majetková kriminalita před hospodářskou, větší zájmy jsou tedy kladeny na vlastnictví než na samotnou hospodářskou soustavu.

Hlava VII :

§ 272 – obecné ohrožení

§ 273 – obecné ohrožení z nedbalosti

§ 276 - poškození a ohrožení provozu
obecně prospěšného zařízení

- Hlava VIII :
- § 293 – poškození a ohrožení životního prostředí
- § 294 – totéž z nedbalosti
- § 296 – poškození lesa
- § 297 - neoprávněné nakládání s odpady
- § 304 - pytláctví
- § 305 - neoprávněná výroba, držení a jiné nakládání s léčivy a jinými látkami ovlivňujícími užitek hospodářských zvířat

- Hlava IX :
- § 311 – teroristický útok
- § 314 – sabotáž

- Hlava X.
- § 331 - přijetí úplatku
- § 332 - podplácení
- § 333 - nepřímé úplatkářství

- Hlava II :
- § 173 – loupež

Přímá návaznost na trestný čin krádeže

Pomocná úloha trestní represe

U HK má být výraznější než u jiné trestné činnosti, trestní právo má být tzv. ultima ratio

Výrazem pomocné úlohy by měla být TP legislativa.

Do roku 1989 přeceňování trestní represe

90. Léta – liberalizace

Po roce 1995 – opět zpřísňování

Nový TrZ – zavádí nové skutkové podstaty, zpřesňuje dosavadní, vypuštěn dosavadní § 126/2

Zásahy TP v této oblasti by se obecně měly omezit na tyto oblasti :

- Sankcionovat nesplnění povinností vůči státu
- Zajistit mimotrestní rámec podnikání
- Zajistit postih jednání podvodného charakteru
- Ochrana účetní evidence, obchodních informací, měny, cenných papírů, průmyslových práv
- Postih nabývání výnosů z trestné činnosti

Podobně konstruované skutkové podstaty

Typické zejména u trestných činů hlavy
šesté

Skutkové podstaty obecné a kazuistické –
výhody a nevýhody

Návaznost na mimotrestní normy – postih
nejzávažnějších porušení těchto norem

Zdůraznění znaku neoprávněnosti jednání

Nezávislost soudů na jiných orgánech

Předběžné otázky řeší soudy zásadně samostatně

Vztah k již pravomocným rozhodnutím jiných orgánů

Ohrožovací trestné činy

Některé z těchto TČ jsou dokonány vytvořením nebezpečí – např. § 254 – účetní delikt

Způsobení konkrétní škody je znakem

- vyšších odstavců TČ Hlavy šesté i některých majetkových trestných činů Hlavy páté

Zvláštnosti majetkových poměrů u právnických osob

Právnické osoby jsou samostatné majetkové subjekty

Fyzické subjekty je nevlastní, např. u s.r.o. nejsou společníci podílovými spoluvlastníky společností, ale soubor jejich práv je zvláště vymezen

Specifika společností vlastněných jednou osobou

Nedostatečná ochrana majetku společníků – primárně je poškozen majetek právnických osob – problematika tunelování.

Odpovědnost za zavinění

- Až na výjimky jde o úmyslné trestné činy
- Výjimky jsou pouze § 215, 221, 224 a 232 TrZ
- Tendence rozšiřovat počet nedbalostních trestných činů – výhody a nevýhody
- Vyžaduje se zavinění fyzických osob

Problematika omylů u HTČ

- Právní omyly – neznalost zákona neomlouvá
- Blanketní a odkazovací podstaty HTČ
- Omyl v trestním právu a v předpisech, na které TP odkazuje – právní omyl
- Omyl v mimotrestních předpisech, na které TZ přímo neodkazuje – omyl skutkový
- Nová úprava právního omylu v § 19 TrZ

Složitost jednání v hospodářské sféře

Účinnost postihu – limitována mnoha faktory

- Problémy výkladu a aplikace norem
- Nové praktiky a zaostávání trestního postihu
- Nevhodné chování samotných podnikatelů

Výše způsobené škody podle § 138

Škoda nejméně 10000.- Kč – škoda nepatrná

Škoda nejméně 50000.- Kč – škoda nikoli malá

Škoda nejméně 100000.- Kč – škoda většího rozsahu

Škoda nejméně 1000000.- Kč – škoda značná

Škoda nejméně 10 milionů Kč – škoda velkého rozsahu

Způsoby určování škody - § 137

- 1) cena, za niž se věc v době a v místě činu obvykle prodává
- 2) Účelně vynaložené náklady na obstarání stejné nebo obdobné věci
- 3) Náklady na uvedení věci do původního stavu

Výpočet výše škody – pro nemovitosti a nehmotný majetek – zákon 151/1997Sb. ve znění 303/2013Sb. vyhláška 441/2013Sb.

Pojem věci :

Věci movité a nemovité

Ovladatelná energie – 134

Zaknihované i listinné cenné papíry,
prostředky na účtu

Jiná majetková hodnota – nová úprava

Prakticky nehmotný majetek podle NOZ

Telefonní impulsy – nejsou věci

Okolnosti vylučující protiprávnost

- § 28 až 31 trestního zákona
- Okolnosti mající význam pro HTČ – v zákoně dosud neuvedené:

Svolení poškozeného

- Nově upraveno v § 30
- Funguje pouze ve vztahu ke statkům, kterých se člověk může platně vzdát
- Svolení musí být učiněno svobodně, vážně, srozumitelně
- Musí být učiněno nejpozději při činu
- Učiněné po činu – snižuje společenskou nebezpečnost
- Odůvodněná domněnka o tom, že by poškozený s porušením souhlasil - totéž

Individuální trestní odpovědnost

- Existuje již trestní odpovědnost právnických osob – zákon č. 418/2011 Sb.
- Za PO jednají fyzické osoby
- Problematika rozhodování kolektivních orgánů
- Problematika § 114 TrZ

Dovolená míra nebezpečí

- Přípustné riziko je nově upraveno v § 31.
- Znaky :
- Společensky prospěšný účel a cíl
- Subsidiarita rizika
- Vztah mezi ziskem a ztrátou
- Minimalitace možných rizik a ztrát
- Subjekt rizikového rozhodování
- Optimální informovanost
- Postup de lege artis
- Vyloučení škod na životě a zdraví
- Soulad s požadavky právních norem
- Předem deklarované riziko

V. hlava – trestné činy majetkové.

§ 205 – krádež – nejčastější trestný čin vůbec

Přisvojení si cizí věci zmocněním – nejde o právní pojem přivlastnění, ale o faktický stav.

Obecné návětí a k tomu jednotlivé varianty a) až e). Stačí naplnění jedině z nich

- Druhý odstavec – speciální časově omezená recidiva s vyšší sazbou.
- Vyšší odstavce – odstupňovány mj. i podle výše způsobené škody (nezapomenout na změny podle § 138).
- Příprava je trestná jen ve vztahu k poslednímu odstavci.
- Krádež vloupáním – častá kombinace s § 238 a 228. § 121

- § 206 – zpronevěra.
- Obdobné formulace jako u krádeže, rozdíl je v přisvojení si svěřené věci. Pachatel s ní nakládá natrvalo v rozporu s účelem svěřením. Pojem věci jako u krádeže

- § 207 – neoprávněné užívání cizí věci.
- Dvě varianty, které se podobají krádeži a zpronevěře.
- Rozdíl – zmocnění se věci nikoli malé hodnoty nebo motorového vozidla, nebo způsobení škody neoprávněným užíváním věci.
- Jednání má jenom dočasný, nikoliv trvalý charakter

- § 208 – neoprávněný zásah do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru.
- Dvě varianty – kdo protiprávně obsadí nebo užívá dům..., nebo kdo oprávněné osobě v užívání brání.
- Doplněk k omezování domovní svobody – zde nejde buď vůbec o obydlí, nebo není ohrožen chráněný zájem – např. dům či byt není fakticky užíván

- § 209 – podvod. Klasická obecná skutková podstata, nyní doplněná o nové speciální formy podvodu.
- Vyvolání, využití omylu, zamlčení podstatných okolností. Až čtyři osoby v různých pozicích, klasický způsob je mezi pachatelem a poškozeným.
- Škoda na majetku – širší pojem než věc

- § 210 – pojistný podvod
- Dvě základní skutkové podstaty ve dvou odstavcích – doplněn v roce 1997. V základních SP nemusí být způsobena škoda, ulehčené dokazování oproti dřívějšímu stavu, kdy se musel ve vztahu ke škodě dokazovat úmysl

- § 211 – úvěrový podvod.
- Dvě základní skutkové podstaty ve dvou odstavcích , zaveden v roce 1997. Škoda se vyžaduje až ve vyšších odstavcích. Uvedení nesprávných údajů při získávání úvěru, použití úvěru bez souhlasu věřitele na jiný než určený účel.
- Rozdíl od zpronevěry – zavinění již v okamžiku sjednávání úvěru

§ 212 – dotační podvod

Vylákání dotace, subvence nebo návratné finanční výpomoci. Často v kombinaci s § 260 – podvod ke škodě finančních zájmů EU.

Odkazuje na mimotrestní předpisy.

§ 213 - provozování nepoctivých her a sázek – např. tzv. letadlo. Tzv . Skořápky – obecný podvod.

- 216 až 217 – novelizace v roce 2017.
- Legalizace výnosů z trestné činnosti – tzv. praní špinavých peněz.
- Dvě samostatné skutkové podstaty ve dvou odstavcích. Podílnictví (překupnictví) a money laundering. Porušení zejména ustanovení zákona o praní špinavých peněz – povinností finančních subjektů.

- § 218 – lichva a palichva
- Ve dvou odstavcích. Zneužití
- rozumové slabosti, tísně nezkušenosti, lehkomyšlnosti nebo něčího rozrušení, hrubý nepoměr vzájemných plnění
- Často příliš vysoké úroky, soudní praxe není ve výši lichvářských úroků jednotná

- § 220, 221 – porušení povinnosti při správě cizího majetku
- Velmi široce formulovaná skutková podstata – porušení podle zákona uložené nebo smluvně převzaté povinnosti opatrovat nebo spravovat cizí majetek.
- Forma jednání při porušení není zákonem stanovena – možné konání i opomenutí

- Nejčastější porušování – buď zákoníku práce nebo v obchodních společnostech. Porušení péče řádného hospodáře – OZ a ZOOK.
- Rozdíly od nedbalostní formy : u té se žádá hrubá nedbalost,
- Důležitá povinnost
- Způsobení značné škody

- § 222 až 227 – úpadkové neboli konkursní trestné činy. Původně byl v zákoně jediný, nyní se odkazuje na insolvenční zákon a porušení jeho základních povinností
- Nejčastější v praxi – poškození věřitele § 222 a zvýhodnění věřitele § 223.
- Rozdíly – poškození věřitele ve prospěch jiných osob nebo jiného věřitele.

- § 228 – poškozování cizí věci.
- Dvě základní skutkové podstaty – klasická a zavedená tzv. sprejerskou novelou. U té se nežadá způsobení škody v určité výši – těžko by se dokazovala.
- Zničení, poškození cizí věci, učinění věci neupotřebitelnou.
- § 229 – zneužívání vlastnictví

- § 230 až 232 – tzv . Počítačová kriminalita, není to ale přesné. Řada skutkových podstat ve spojení s činností a ohrožením počítačů a programů.
- Širší kriminologický pojem – kriminalita s počítačem jako nástrojem nebo předmětem útoku i podle obecných skutkových podstat

Trestné činy hospodářské

- § 233 – základní a klasická skutková podstata padělání a pozměňování peněz.
- Odst. 2 – padělání, pozměňování peněz nebo jejich udávání jako pravých, rozdíl od § 235
- § 238 – významné společné ustanovení – ochrana se poskytuje i cizím penězům (měnám) a cizozemským platebním prostředkům a cenným papírům.

- § 240 – zkrácení daně, poplatku a jiné povinné dávky
- Daň, clo, pojistné, poplatky a jiné povinné dávky. SP odkazuje na primární mimotrestní úpravu. Jediný odstavec zahrnuje dvě formy jednání.
- Zkrácení – nikoliv jen pouhé nezaplacení, ale jednání podvodného charakteru, konání i opomenutí

- Větší rozsah – viz nyní nový § 138
- Subjekt – poplatník daně nebo osoba za něj jednající, účastníkem může být např. i daňový poradce.
- Tzv. daňová optimalizace – na hranici zákona. Trestné je i obcházení zákona, když právní úkony na první pohled splňují všechny formální znaky, ale směřují pouze ke zkrácení daně

- § 242 . Neodvedení daně...
 - Nesplnění zákonné povinnosti odvést za jiného sraženou daň nebo zálohu na daň nebo za pracovníka příslušnou sraženou část pojistného.
 - Subjektem tedy nikoliv poplatník, ale plátce.
 - Větší rozsah.
 - Speciální účinná lítost – podmínky v § 242
 - U zkrácení daně – ÚL podle § 33 TZ

- § 248 . Porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže.
- První dva rozsáhlé odstavce upravují řadu základních odkazovacích skutkových podstat odkazujících např. na občanský zákoník, zákon na ochranu hospodářské soutěže, zákon o zadávání veřejných zakázek a řadu dalších předpisů.

- § 240 a 250 – zařazeny teprve rekodifikací, jde o tzv. burzovní trestné činy.

Neoprávněné vydání cenného papíru;

- Manipulace s kursem investičních nástrojů
- Různé konkrétní formy činnosti – viz burzovní praxe
- Vysoká latence

- § 251 – neoprávněné podnikání
- Neoprávněné a ve větším rozsahu poskytované služby nebo provozování jiného podnikání.
- Odkazuje se na živnostenský zákon a řadu zákonů upravujících jiné podnikání než živnostenské – např. zákon o advokacii. Ne škoda, ale větší rozsah

- § 252 – neoprávněné provozování hazardní hry. Speciální k § 251 pro oblasti upravené zákonem o loteriích a jiných podobných hrách.
- Přísnější podmínky – jde o lukrativní podnikání. Výherní hrací automaty (stačí jeden), loterie, tomboly, sázkové hry, kasina atd. Nevyžaduje se větší rozsah.

- § 253 – poškozování spotřebitele podle zákona na ochranu spotřebitele
- Jde o dvě formy – v prvním odstavci klasická skutková podstata, ve druhém relativně nová – uvádění výrobků na trh.
- Obě jsou speciálními případy podvodu.
- Vysoká latence

- § 254 – zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění – účetní delikt.
- Základ – zákon o účetnictví 563/1991 Sb. ve znění mnoha novel.
- Velké množství základních skutkových podstat ve dvou odstavcích, zahrnuje i např. trestné činy proti obchodnímu rejstříku

- § 255 a 255a – zneužití informace a postavení v obchodním styku. Novela z roku 2017.
- Odst. 1 – tzv. insider trading, speciální ve vztahu k podvodu
- Odst. 2 - tzv. selftrading – nejčastěji obchodování navzájem mezi firmami spojenými jednou osobou. Porušování konkurenčních doložek

- § 260 – porušení finančních zájmů EU
- Nové ust. od roku 2009, zahrnuje celou řadu jednání i nepodvodného charakteru
- Často se vyskytuje ve spojení s dotačním podvodem. Nejčastěji jde o krácení dotací z EU, podvodné získávání prostředků z EU a neoprávněné používání prostředků z EU.

- § 261 – porušení předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou.
- Dříve finanční celní delikt, poté bylo zkrácení cla přesunuto do zkrácení daně.
- Nyní jde o porušování předpisů nikoli finančních, ale jiných, dotčeny bývají zájmy státu charakteru zdravotního, bezpečnostního, zájmu na uchování uměleckých děl, kulturních památek atd.

- Průmyslová práva – zařazena na základě mezinárodních smluv, typicky odkazovací skutkové podstaty odkazující na předpisy o průmyslových právech.
- Nejčastěji v praxi používaný TČ – porušení autorského práva podle § 270, odkazuje na autorský zákon a nikoli nepatrné porušení jeho ustanovení.

- Děkuji za pozornost.
- U HTČ jsem se zaměřil jen na trestné činy, které jsou předmětem zkouškových otázek a diskusí u postupových zkoušek.